

Austatud daamid ja härrad, head Põlvamaa inimesed! Tere õhtust!

Kõigepealt on mul suur au ja rõõm tervitada meie sõpru ja koostööpartnereid Tšetšerski rajoonist Valgevenest. *Dobrõi vetsher dorogie gosti i dobro bozalovat nashi partnjorõ ot tshetserskova rajona. Mõ tshastlivõ shto võ snami. Spasibo vam.*

Pere, sõbrad, naabrid, toetajad ja kaasteelised - need on inimesed, kellega me tähistame oma elus olulisi sündmusi, sünnipäevad kahtlemata kuuluvad nende hulka. Kui inimeste puhul võib juhtuda, et aastate lisandumine ei valmista alati rõõmu, siis riigile lisavad aastad väärikust, usaldust ja tõsiseltvõetavust.

President Lennart Meri on öelnud: „*Eestlaste ajalugu ulatub minevikku üle viiekümne sajandi, Eesti riik ulatub minevikku aastani 1918*“.

Eesti rahvusriik on meile täna iseenesestmõistetav ja loomulik, kuid oleks võinud minna ka teisiti. Iga aastaga jääb vähemaks neid, kes mäletavad meie esimest iseseisvusperioodi. Järjest kaugemaks jäävad taasiseseisvumisele eelnenud sündmused, mis veelkord ühendasid rahvast ja rahvust. Tänapäevaks on sündinud ja üles kasvanud terve põlvkond noori, kellele Balti kett ja fosforiidisõda on kõigest peatükid ajalooroomatus. Seetõttu on 24. veebruaril meile kõigile erinev tähendus: kellele seostub see presidendi vastuvõtu, kellele kaitsejõudude paraadi, lipu heiskamise või kõnedega, kelle jaoks on austusavaladus vabaduse eest langenutele. Leidub aga küllaldaselt neidki, kes tunnevad lihtsalt rõõmu saabuvast vabast päevast nädala keskel.

Eesti Vabariigi aastapäeva võib mõneti võrrelda kaugeks jäänud sõbraga, kellele kord aastas sünnipäeval õnne soovitakse. Iseseisva ja vaba riigiga kaasnevaid väärtusi peaksime hindama siiski iga päev. Ei tohi unustada, kust me pärineme ja kuidas tänasesse hetke oleme jõudnud.

Ühiskond ei tegutse ainult ülevalt alla – ka rohujuuretasandil on võimalik palju korda saata. Hiljutisel kodanikuühiskonna 2015. aasta tegijate tunnustamisel kõne pidanud näitleja Mari-Liis Lill tuletas meelde, et kui tahame toimivat kodanikuühiskonda, siis peame ka päriselt olema kodanikud. Lihtne on olla kodanik sõnades, raskem on olla kodanik tegudes. Üks põhjus, miks me täna siin oleme on tunnustada meie maakonna tublisid kodanikke - neid, kes pühendavad end ettevõtluse arendamisele, kaaslaste abistamisele, loominguks, noorte innustamisele, kohaliku elu edendamisele, tagavad meie turvalisuse ning kindlustunde.

Head põlvamaalased!

Vahel kostub, et kusagil käib ringi üks mustas rüüs tont ning kõneleb, kuidas haldusreformiga kaovad meie tänased keskused ja hääbuvad külad, suletakse koole ja lasteaedu. Kõlavad hoiatused, et ainult siis jääme püsima, kui kõik jääb nii nagu praegu.

Soovin, et see koll jätaks hirmutamise. Reform ei ole see, mis inimesi liikuma paneb või külasid tühjendab. Asutuste sulgemised või linnadesse koondumised, väljaränne ja rahvastiku vähenemine on pigem tagajärg, mitte põhjus. Riiklikku regionaalpoliitikat või selle nõrkust võib siinkohal kritiseerida küll, kuid see on pikaajalise otsustamatuse küsimus. Jälgides hetkeolukorda meie eriilmelistes omavalitsustes ja mitte ainult Põlvamaal, siis on omavalitsuste tasandil ühinemised reformiprotsessi hädavajalik ja lausa mõõdapääsmatu esimene samm, mis lihtsalt tuleb astuda muudatuste algatamiseks. Iga aastaga läheb olukord omavalitsuste haldusmaastikul keerulisemaks ja väljakutsed suuremaks.

Nii naaberriikide astunud sammud kui ka muu maailma kogemused viitavad selgelt, et oma haldusüksustega oleme oma väikses riigis juba ajale jalgu jäänud. Täna ei ole küsimus enam

selles, kas teha, vaid kuidas teha. Põlvamaa ja siinsed inimesed väärivad tugeva keskusega omavalitsust, mis tagab vähemalt tänaste teenuste võrgustiku säilimise. Veelgi enam, hästi ja targalt opereerides ning planeerides on potentsiaali palju enamaks. Kui me aga jupp-jupi haaval tükeldame maakonna erinevatest nurkadest pisemateks üksusteks, siis ei maksa hiljem ka kahetsusest ohata ja oodata, et keegi teine võtab vastutuse sinise kagunurga arengu eest.

Muudatused sunnivad meid teisiti mõtlema, harjumuspärastest muustritest loobuma ning enamasti on iga uus hirmutav. Hirm aga halvab mõtlemise ja lahenduste otsimiseks jääbki vähem tahtet. Küsimusteni, et milline on ühisosa ja mis seob kohapealset rahvast, kus tarbitakse igapäevaselt kohalikke avalikke teenuseid ja ma ei pea siinkohal isegi mitte silmas töökohti - tavaliselt ei jõuta. Tunnistada tuleb aga endale ka ausalt, et selles protsessis saab olema neidki, kes õnnelikuks ei saa, kuid see pole võimalik mitte ühegi muutuse käigus.

Ma jutustaksin siinkohal ühe loo, mille rääkis Setomaa aastavahetuse peol Setomaa valdade liidu juhatuse esimees Margus Timmo. Kuna tegemist polnud salvestusega, siis ette juba teadmiseks, et päris originaali tsiteerida pole mul võimalik, kuid lõppude lõpuks on kõige tähtsam sõnum.

„Kohalik kalamees läheb paadiga järvele. Viskab õnge vette ja jääb ootele. Viimaks on tal peale pikka ootust kala konksu otsas ja loomulikult püüab ta kinni kuldkala. Vaatab korra kalale küll otsa, kuid viskab ta siis paadi põhja. Kala hakkab paluma: „Pai kalamees, palun viska mind tagasi vette. Lase mul elada. Ütle ainult ja ma täidan kolm sinu soovi“. Kalamees ei tee märkamagi, püüab aga kala edasi. Kuldkala sipleb, viskleb ja hingab üha vaevalisemalt. Pöördub siis jällegi kalamehe poole, et hea kalamees, palun lase mind vabadusse. Viska mind vette. Täidan kolm sinu soovi. Kalamees jääb sellepeale mõttesse, kuid ikka ei midagi. Mõne aja möödudes pobiseb ta oma ette: „Naabril on lehm“. Kala mõeldes, et haarab viimasest õlekõrrest küsib: „Kas sa soovid, et sul oleks ka lehm“. Kalamees vastu, et ei mina lehma ei taha, aga hea oleks kui naabril ka poleks.

Ma loodan, et haldusreformiga Põlvamaal ei lähe lõpuks samamoodi, et ise ei tee või ei taha aktiivne olla, aga teistel ka ei luba. Siin pole enam jalatäitki ruumi selleks, et konkurents isiklikul või poliitilisel või mis iganes muul põhjusel välistab koostöö.

USA president Franklin D. Roosevelt on öelnud: *„Konkurentsist on meile kasu olnud teatud piirini. Seal, kus lõpeb konkurents, algab koostöö – see, mille poole peame täna püüdlema“.*

Mulle tundub, et Põlvamaal on see hetk käes. Olen täheldanud senises koostöös Põlva maakonna omavalitsusjuhtide ja omavalitsuste liiduga, et isegi kui trall vahel mõlluks pöörab, siis lõpuks on ikkagi tarkus ja mõistlikkus võidule pääsenud ning parimad kokkulepped saavutatud.

Olen eelmise aasta sügisest ärgitanud erinevaid osapooli haldusreformist rääkima ja soovitan seda kõigile, kes täna otsuseid ette valmistavad. Samas - viimasel kokkusaamisel maakonna vaimulikega selgus, et meie inimeste kasvav mure on pigem julgeolek. See tuleb meelde, et inimese esmane vajadus on turvatunne. Isegi siis, kui riigi peamine prioriteet on julgeoleku tagamine, millesse me kõik üheskoos saame panustada - on ajalugu näidanud, et iseseisvus ja vabadus ei pruugi olla igavesed vaatamata sellele, et need väärtused on dokumentide ja seadustega tagatud. Relva käsitlemist võib õppida pea igaüks, aga see ei kasvata kaitsetahtet. Seetõttu hindan ja toetan väga asutusi ja organisatsioone eesotsas Kaitseliiduga, kus just

isamaaline sidusus on see, mis ühte köidab. Me räägime palju liitlastest, kes meile appi tulevad, kuid tegelikult peitub suurim jõud ja kaitsetahe ikka meis endis. Kui meie noored ei tunne sidet kodumaaga või räägivad kohtumistel, et reaalse ohu korral putkaksid nemadki üle piiri, siis palju me erinevame täna nendest noortest meestest, kes Süüria sõja eest tahavad põgeneda Euroopasse? Ma tean, et see võib nii mõnegi teist pead raputama panna, aga just selline oli mitmete minu tuttavate, kolmekümnendates aastates meeste ja perepeade sõnum siis kui Ukraina kriis sai alguse. Kas me mõistaksime need mehed, kes on samuti kellegi pojad ja isad, samamoodi hukka?

Varem pole meie ühiskonda lõhestanud selline arvamuste paljusus nagu eelmisel aastal, eelkõige seoses rändekriisiga. Erinevad mõtted ja ideed viivad üldjuhul ühiskonna arengut edasi, kuid ainult siis, kui seda tehakse vastastikkuse lugupidamise õhkkonnas. Tänapäeval on arvamuse avaldamiseks mitmeid platvorme ning sõna „arvamusliider“ on saanud uue tähenduse äärmuslike vaadete viljakas pinnases. Olen nõus kirjanik Leelo Tunglaga, kes jaanuari algul toimunud Lõuna-Eesti palvushommikusõgil ütles, et ta usub meie inimestesse ja nende heatahtlikkusse, aga Eesti pole mutionu pidu, kuhu kõik on oodatud.

Mida meie saame teha? Saame jääda kindlaks oma nõudmistele integratsiooni vallas ning meie ühiskonna vundamendiks olevatele väärtustele. Me ei pea kaasa minema iga vabaduse ja demokraatia tähe all tehtud otsusega, aga me ei tohi muutuda kurjaks. Miks ei võiks me tunnustada või leppida, et suuremal osal eestlastel on päriselt hirm oma rahva ja keele püsimise ees, aga on ka oma jonn. See on midagi, mida väärtustame ajaloos, kuid kipume häbenema kaasajal. Me peame hoidma sallivat ja kainet meelt, kahe jalaga maast jõudu ammutavat talupojatarkust, mis on meil aidanud kohaneda põlvkond põlvkonna järel muutliku maailma väljakutsetega.

Kallid Põlvamaa inimesed!

Meie piirkonna tugevus on meie mitmekesisus ja ajalugu, meie esivanemate ja meie endi juured, mis on enamasti maale lähedal. Võib-olla leidub tänasel päeval tõesti neidki lapsi ja noori, kes lehma näevad vaid Internetist, aga kui vanemad tahavad, siis tegelikult on see kõik ikkagi käegakatsutav Eesti elu. Isegi maailma kõrgeim harilik mänd ning Eesti kõrgeim harilik kuusk peidavad ennast Põlva maakonna Veriora valla kaunites metsades. Samuti saame Põlvamaaga seostada eelmise aasta lõpus teadlaste poolt järjestatud tabelit maailma kõige rohelisematest riikidest, kus Eesti oli kaheksandal kohal. Roheline mõtteviis kajastub nii meie maakonna tunnuslauses, looduskaunites paikades kui ka ettevõtluses.

Mina usun, et meie tugevus on maa- ja looduserahvaks olemises ja selle pärimises. Üks minu hetke lemmik sõnaseadja Valdur Mikita on kirjutanud nii: *“Eesti on omamoodi liikide, koosluste ja muinasjuttude lõppjaam, pelgupaik maailmas üha haruldasemaks muutuvatele mõtteviisidele. Meil on piisavalt materjali, et sellest sepistada üks vägevamat sorti müüt. Paljud inimesed, kes satuvad Eestisse esmakordselt, tajuvad siin midagi kummaliselt ürgset ja paganlikku. Meil endal on seda hoopis raskem näha, seetõttu ei oska me ka oma unikaalsust sõnastada. Me hindame ennast pigem selle alusel, mille poolest me teistega sarnased oleme, mitte selle järgi, mille poolest me neist erinevame. Mõõdulint, millega ennast mõõdame, ei ole enamasti meie oma, vaid kellegi teise poolt meile taskusse sokutatud.”*

Olen kohanud nende aastate vältel oma ametis rohkelt häid inimesi. Neist enamike teod panevad imestama ja imetlema. Tegelikult tuleb tänada ja tunnustada kõiki Põlvamaa elanikke inimesi, sest iga pere, iga kodanik, kes toimetab maal kõigi keerukuste või raskuste kiuste, on

väärt ära märkamist. Täpselt nii ütles üleile mulle minu elukaaslane, kes rõhutas, et tavaline iseendaga hakkama saav inimene, kes muidu oma igapäevaste tegudega poodiumile ei pääse, on niisamuti Põlvamaale äärmiselt oluline ja vajalik.

Tahaksin peatuda meie kõigi jaoks olulisel teemal – meie töö. Töökoht on peamine põhjus, miks inimesed elukohti vahetavad. Ettevõtja omakorda rajab ettevõtte sinna, kus on töökäsi ja soodus keskkond ettevõtluseks. Ettevõtluses kehtivad omad reeglid, kohalik omavalitsus ja riik võivad seda küll soodustada, kuid risk jääb ikkagi ettevõtja enda kanda. On ääretult positiivne, et Põlvamaal on ettevõtjaid, kes on jäänud maakonnale truuks. Mul on nende aastate jooksul olnud heameel olla osaline MTÜ Põlvamaa Patrioot tegemistes. See on ühendus, mis koondab ettevõtteid ja ettevõtjaid erinevatelt elualadelt. Eelmise aasta kevadel läksime me koolidesse ja ei maksa arvata, et see on miskit iseenesest mõistetavat. Oma igapäevaste tegevuste kõrval on nendel juhtidel tahet ja motivatsiooni teha enam, tahan siin esile tõsta nende vedurit Uno Kaldmäed Lõuna Pagaritest.

Mõne näite tooksin veel. Olete te juhtunud kuulama Räpina paberivabriku direktorit Mihkel Peedimaad rääkimas, kuidas ta Põlvamaale tuli ja miks ta just siin tegutseb. Loodan, et teil tekib see võimalus, sest minule andis see hulga inspiratsiooni ja tegutsemistahet.

Nädalapäevad tagasi jõuti aga Põlvas Arcwood'i uue tootmiskompleksi ehitamisel sarikapeoni. Hoone valmimisel plaanitakse suurendada tootmismahu kuni kolm korda ning pakkuda tööd veel paarikümnele inimesele. Viimati tehase õuel massiivset ja hiiglaslikku tootmishoone karkassi vaadates tekkis tõeline vau-emoosioon. Või näiteks Värska sanatooriumi täiendused paremate teenuste tarbeks – sel aastal pälvis presidendilt teenetemärgi sanatooriumi juht Vello Saar. Sellised eeskujud sisendavad jätkuvalt usku, et Põlvamaal on võimalik ettevõtlusega tegeleda ja seda arendada.

Niisamuti loomemajanduse ja väga tublide loome inimeste rikkus, mis annab alust uskuda, et Põlva maakonna pinnas on viljakas loomingu tekkimiseks ja selle kasvatamiseks. Maailmatippudest kohalike pühendunud tegijateni.

Tegelikult võiksin mõned tunnid lugeda ette kõiki neid ettevõtteid ja asutusi, organisatsioone ja kodanikeühendusi, nende juhte ja töötajaid, keda tundes ei saa kuidagi nõustuda, et meil ei lähe hästi või me ei saa hakkama. Tean, et on kahtlejaid ja vastuvaidlejaid leidub alati ning tean ka väga nukraid ning murettekitavaid, lausa nutma ajavaid juhtumeid, kuid see on osa elust. Samas olen kindel, et allaandmiseks ei ole ruumi ja tean, et vahel piisab märkamisest, vahel heast sõnast, asjalikust nõust ning teinekord on vaja lihtsalt toetust.

Kallid aastapäeva külalised!

Vabariigi sünnipäev pole lihtsalt pidu, mida kord aastas tähistada. See on vabade eestlaste ja eestimeelsete inimeste kokkutulek, mis annab meile võimaluse üheskoos meenutada ja arutada, mis on hästi ja mis halvasti. Igaühel meist võiks olla varuks mõni soov oma kodumaale. Sünnipäevalauda ei istuta ju tavaliselt päevakangelast kritiseerima, vaid ikka hea sõnaga tunnustama. Sel korral võiks selleks sooviks olla lubadus. Midagi, mida me ise saaksime teha, et meie riigil läheks paremini, et Põlva maakonnal läheks paremini, sest vastutus oma kogukonnas toimuva ees on ennekõike meil endil – niisamuti nagu võimalus midagi muuta.

Kaunist vabariigi aastapäeva ootust ja elagu Põlvamaa!